

ÚTOK NA MOBILNÍ OBRANU NEPRÍTELE VŠEVOJSKOVOU ARMÁDOU

Generálmajor Jaromír Vyhnánek

Soudobá vojenská technika a její další rozvoj nabádají k úvahám o odpovídajících způsobech vedení útočných i obranných operací. Jsou kladeny otázky, jak organisovat a vést obranný boj, aby byl splněn cíl obrany. Je správná snaha upustit od uctívání starých zásad, neboť taková cesta vede jen k stagnaci a k zachovávaní starých, nereálných šablon.

V době, kdy my studujeme organisaci obrany vševojskové armády s hlediska obranného systému a úsilí na prvním nebo druhém pásmu obrany, zkoušejí teoretikové americké armády nový druh obrany, t. zv. mobilní obranu. Podle jejich názorů dává tato obrana možnost zničit hlavní úderné uskupení útočníka v tom prostoru a v té době, které jsou pro obránce nejvýhodnější.

Atomové zbraně vyžadují organisovat a vést obranu tak, aby rozptýlení a manévry vojsk v obraně zabezpečoval odolnost obrany proti účinkům zbraní hromadného ničení. Mobilní obrana těmto požadavkům v určité míře vyhovuje. Naproti tomu použití zbraní hromadného ničení obránce umožňuje lépe a účinněji vést boj způsobem mobilní obrany, neboť zámysl obránce je vtáhnout síly útočníka do prostoru výhodného pro použití různých druhů zbraní hromadného ničení.

Abychom si mohli stanovit, jaký vliv má mobilní obrana nepřítele na organisaci a vedení útočné operace vševojskové armády, je žádoucí uvědomit si její zvláštnosti.

Zvláštností mobilní obrany je především bojová sestava vojsk a ráz vedení obranného boje. Základem mobilní obrany jsou silné a pohyblivé zálohy, neboť při tomto druhu obrany větší části sil a prostředků je v sestavě protiztečného nebo protiúderného uskupení. Menší část sil brání první obranné postavení, které se může skládat z uzlů odporu, z opěrných bodů a z pozorovacích stanovišť.

Uzly odporu se budují na bocích možného pásma průlomu a zaujímají se zpravidla zesíleným plukem. Úkolem vojsk v uzlech odporu je nedopustit rozšíření průlomu útočníka do stran a zabezpečit nejvýhodnější čáry rozvinutí protiúderného uskupení. Proto jsou uzly odporu budovány v terénu, který napomáhá vytvoření silných čepů na bocích průlomového pásma.

Opěrné body se budují na nejpravděpodobnějších směrech postupu útočníka a brání se silami zesílené rot. Jejich úkolem je oklamat nepřítele o rozmístění hlavních sil obrany a donutit útočníka postupovat ve směru, který je výhodný pro obránce, a zavést útočníka do toho prostoru, kde je plánováno jeho zničení připravenými údery všech druhů zbraní. Mezi jednotlivými opěrnými body nemusí být palebný styk.

Pozorovací stanoviště mohou být v síle pěšího družstva až čtyři a plní úkoly bojového zajištění. Umisťují se před uzly odporu, opěrnými body nebo v mezerách mezi nimi.

Pro útočníka bude vždy důležité včas odhalit druh a systém obrany nepřítele, neboť mobilní obrana bude zpravidla budována tak, aby útočník byl přesvědčen, že bude útočit na systém posícní obrany. Budou jistě časté případy, kdy mobilní obrannou sestavu zaujme nepřítel až předposlední a poslední noc před útokem. Včasné odhalení zámyslu obránce bude závislé na průzkumu i na znalosti taktiky nepřítele. Mobilní obranu možno odhalit podle některých příznaků. Mohou jimi být: zaujetí obrany obrněnou divísi v prvním sledu armádního sboru na široké frontě v dostupném terénu, kde je možno očekávat hlavní úder útočníka. Tento příznak nemusí být vždy důkazem mobilní obrany, neboť v prvním sledu může být i pěší divise. Tak tomu bude zpravidla tehdy, když obrana je zaujímana mimo dotyk s nepřítelem. Dalšími příznaky mobilní obrany jsou silné zálohy na stupni armádního sboru, slabé síly na jednotlivých úsecích předního okraje obrany, ráz ženijního vybudování obrany a předem zaujatá příčná postavení.

Při vedení obranného boje je podle amerických názorů počítáno s tím, že divise bránící se na široké frontě vede boj na zdrženou, ustupuje na druhé pásmo obrany a tam přechází do posícní obrany. Po jejím odchodu se vytvoří »pytel« široký až 20 km a hluboký 20 až 25 km. Do tohoto pytle je plánováno vtáhnout hlavní útočné uskupení nepřítele a pak je ničit připravenými atomovými, leteckými a dělostřeleckými údery. Ničení je zakončeno provedením silného protiúderu. Tento prvek mobilní obrany, jímž je vnášena aktivita a iniciativa do rukou obránce, je jednou z kladných stránek mobilní obrany.

Jaké jsou další výhody mobilní obrany? Výhodou je hluboké členění vojsk v taktické hloubce obrany, což odpovídá soudobým podmínkám za použití zbraní hromadného ničení, dále silné zálohy předurčené k provedení rozhodných protiúderů na nepřítele, který je předem oslaben naplánovanými atomovými, leteckými a dělostřeleckými údery.

Zároveň však má tato obrana i některé nevýhody. K nim patří skutečnost, že současný úder útočníka i na boky vojsk vedoucích mobilní obranu může pro obránce vytvořit kritickou situaci. Takový úder může zbavit nepřítele plánované výhody silných čepů na bocích, a tím zmařit plán na provedení protiztečí a protiúderu. Útočník tím získává možnost rozptýlit vojska útočného uskupení a vyhnout se prostoru, kde bylo plánováno jeho zničení. Rovněž dobře volené údery zbraněmi hromadného ničení na silné zálohy armádního sboru, které jsou v prostorech soustředěny, nebo při jejich přesunu na čáru zasazení k protiúderu mohou být daleko účinnější, než by byly na vojska umístěná v obraně v prvním nebo druhém obranném pásmu.

Zvláštnosti mobilní obrany mají značný vliv na ráz útočné operace vedené na takový druh obrany. K zvláštnostem útoku náleží především skutečnost, že vojska musí nejprve prolamovat přední postavení, na němž se nepřítel bude bránit bojem na zdrženou. V průběhu tohoto boje, který může probíhat ve vysokém tempu, je nutno rozhodně rozšiřovat úspěch do stran s cílem ovládnout výhodné čáry rozvinutí k provedení nepřátelského protiúderu, napadat vojska protiúderného uskupení, a tak mařit zámysl nepřítele. V celku musí být vojska útočící na mobilní obranu neustále připravena odrážet silné protizteče a protiúderu, které bude nepřítel provádět vzápětí za atomovými a leteckými údery.

Při útoku na nepřítele bránícího se systémem mobilní obrany je důležitou podmínkou úspěchu správná volba směru hlavního úderu.

Směr hlavního úderu může být volen tak, že se provede úder na svazky bránící jeden nebo oba boky prostoru, v kterém plánuje nepřítel zničit útočící vojska, nebo armáda provede svůj hlavní úder na svazky vedoucí boj na zdrženou.

Oba uvedené způsoby volby směru hlavního úderu mají své kladné i záporné stránky.

V prvním případě, kdy je snahou útočníka rozdrtit silné uskupení v uzlech odporu na bocích, je kladem to, že úspěšný průlom vede k ovládnutí výchozích prostorů k provedení nepřátelských protiztečí nebo protiúderů a k ohrožení boků hlavních sil bránícího se nepřítele. Tento směr maří zámysl nepřítele dostat hlavní síly útočníka do pastí. V průběhu těchto bojů není vyloučena možnost střetného sražení se zálohami nepřítele, které se připravují provést protiúder.

Nevýhodou volby takového směru hlavního úderu je, že se útok vede na nejsilnější úsek nepřátelské obrany, který zpravidla bude mít pro obránce i některé terénní výhody. Použije-li se na tomto směru atomových zbraní, je možno očekávat velký účinek, a proto bude možno použít této varianty v případech, kdy máme dostatek zbraní hromadného ničení.

Druhý případ, kdy směr hlavního úderu je veden na vojska nepřítele, která plánují boj na zdrženou, je útok veden do slabého místa obrany nepřítele a rychlý postup k druhému pásmu obrany dává možnost prolomit ji z chodu.

Avšak útočník v tomto případě může utrpět značné ztráty předem připravenými údery zbraněmi hromadného ničení, jakož i údery připravených záloh. Tento směr hlavního úderu napomáhá nepříteli plnit jeho zámysl, a tím i provést plánovaná opatření v průběhu vedení obranného boje.

Při provedení úderu na silné boky pásma, kde nepřítel plánuje bránit se bojem na zdrženou, je třeba správně volit operační sestavu armády. V prvním sledu na směr hlavního úderu je výhodné mít mechanisované i střelecké divise v závislosti na složení armády (dvě mechanisované a jednu střeleckou nebo jednu mechanisovanou a dvě střelecké). V druhém sledu operační sestavy bude zpravidla jedna mechanisovaná divise, jedna střelecká a jedna tanková divise.

Taková operační sestava dává prvnímu sledu možnost prolomit posílenou obranu na boku bráněného prostoru a umožňuje vyjít do boku a týlu úderného uskupení připraveného k provedení protiúderu. Když nepřítel nemá zaujatou obranu na druhém pásmu obrany, může být ihned po průlomu prvního pásma obrany zasazena do průlomu tanková divise s úkolem rozdrtit úderem do boku a týlu protiúderné uskupení nepřítele a podle situace obklíčit a zničit je v součinnosti s jinými svazky armády nebo souseda. V tomto případě budou zbývající divise druhého sledu zasazovány do boje s úkolem rozvinout úspěch do hloubky.

V druhém případě, kdy je veden hlavní úder armády proti svazkům nepřítele vedoucím boj na zdrženou, mohou být v sestavě prvního sledu armády až tři střelecké divise. Úkolem prvního sledu bude zpravidla rozdrtit obrněnou divisi vedoucí boj na zdrženou. V tomto případě bude mnoho záležet na rychlosti postupu a na schopnosti těchto divisí zadržet protiúder nepřítele. Druhého sledu, který bude mít aspoň dvě mechanisované divise, bude výhodné buď celého nebo jedné jeho divise použít k ovládnutí druhého pásma obrany z chodu a k vyjiti do boku nepřítele, a tak spo-

lečně s vojsky prvního sledu zničit nepřítele v taktické hloubce obrany a zasazením dalších svazků druhého sledu armády rozvinout taktický úspěch v operační.

Ráz mobilní obrany nepřítele a způsoby vedení bojové činnosti k udržení obranných postavení vnášejí do vedení boje v taktické hloubce obrany některé zvláštnosti.

Při vedení hlavního úderu armády na svazky nepřítele, který vede boj na zdrženou, musí divise prvního sledu prolamovat první postavení vysokými tempy, zatím co k zabezpečení boku, odkud je možno očekávat nepřátelský protiúder, je žádoucí předem rozvinout na výhodné čáře jednu nebo dvě střelecké divise zesílené těžkými tanky a protitankovým dělostřelectvem. V těchto podmínkách odrážejí tyto divise z místa protiúder nepřítele, způsobují mu velké ztráty a vytvářejí podmínky k úplnému jeho zničení silami zasazovaných svazků druhého sledu armády. Při vedení hlavního úderu v tomto směru je třeba počítat s možností ohrožení obou boků sbíhavými údery s cílem odříznout čela hlavního úderného uskupení útočnicka. Proto musí velitel armády a jeho štáb dovedně manévrovat svými zálohami, aby byl včas schopen čelit ohrožení na kterémkoli boku. Důležité bude určit, v kterém prostoru a kdy možno dosáhnout obklíčení a zničení nepřítele. Provádí-li nepřítel protizteč, možno jej zničit v prostoru hlavního pásma obrany. Provádí-li protiúder, bude lépe nejdříve zakončit průlom taktické hloubky obrany a provedením hlubokého obchvatu ovládnout možné cesty odchodu a obklíčit a zničit hlavní síly nepřítele.

Jinak bude probíhat bojová činnost armády, která vede hlavní úder na boky mobilní obrany nepřítele. V tomto případě prolamují divise prvního sledu armády hlavní pásmo obrany podle zásad průlomu posícní obrany. K narůstání úsilí vojsk prvního sledu se zasazuje do boje mechanisovaná divise s úkolem ovládnout nebo prolomit druhé pásmo obrany a vyjít do týlu čáry rozvinutí hlavního úderného uskupení nepřítele. Je třeba podtrhnout, že tato divise musí rozhodně pronikat k armádnímu pásmu obrany tak, aby nepřítel neměl možnost obsadit je přicházejícími operačními zálohami. Za touto divisí může být zasazena do boje i další mechanisovaná divise z druhého sledu armády s úkolem rozvinout do hloubky úspěch dosažený dříve zasazovanou divisí.

Zjistí-li nepřítel, že hlavní úder útočnicka směřuje do jeho boku, může se zříci protizteče nebo protiúderu a přejít všemi silami úderného uskupení do obrany na druhém pásmu obrany. Zjištění této skutečnosti vyžaduje rozhodně zvýšit tempo útoku, aby nepřítel nemohl organisovaně obsadit druhé pásmo obrany a dosáhnout průlomu tohoto pásma z chodu.

Velmi výhodné bude použít na druhém pásmu obrany výsadků. Půjde o taktický výsadek vysazený přímo před vyražením k útoku s úkolem zabezpečit ovládnutí druhého pásma z chodu. V tomto případě budou plnit důležitou úlohu předsunuté odřady divisí prvního i druhého sledu armády. Svou rozhodnou a smělou činností mohou účinně pomoci splnit úkol výsadku a armádě jako celku.

Ve všech případech, kdy se plánuje průlom mobilní obrany, je třeba předvídat, že nepřítel může změnit svůj plán vedení obranné operace, může provést úder do boku útočného uskupení z prostoru, kde se armáda zabezpečuje, jen částí sil na široké frontě. Proto musí být velitel armády připraven k odražení protiúderu z kteréhokoli směru. K plnění tohoto úkolu může

být použito nejen divise útočící na tomto pomocném směru, ale i jedné z divisí druhého sledu armády.

Při postupu vojsk do hloubky nepřátelské obrany je důležité pamatovat na to, aby nebyly vytvářeny husté bojové sestavy, a při postupu věnovat velkou pozornost bokům úderného uskupení, které je nutno spolehlivě zabezpečovat dělostřeleckými protitankovými zálohami a zátarasy všech druhů. Na bocích je žádoucí mít větší část tanků přímé podpory pěchoty a zálohu těžkých tanků.

Po zjištění začátku přitahování záloh, směru jejich postupu a možného směru protizteče nebo protiúderu nepřítele je třeba upřesnit rozhodnutí na jejich umístění. Za mobilní obrany, kdy se zničením bližších záloh nepřítele řeší celý úkol průlomu taktické hloubky obrany, budou protizteče a protiúder zpravidla odráženy jen hlavními silami prvního sledu armády. Tím není vyloučena možnost, že podle konkrétní situace může být ke splnění uvedeného cíle nasazena jedna až dvě divise z druhého sledu armády. V průběhu odrážení protiúderu již oslabeného nepřítele může být použito jedné střelecké divise, která byla předem určena k řešení tohoto úkolu a zpravidla zaujímá výhodnou taktickou čaru a palbou z místa odráží protiúder.

Potom se po oslabení protiúderného uskupení nepřítele leteckými údery, palbou dělostřelectva a tanků zakončuje jeho zničení v součinnosti se sousedy a za využití všech sil prvního sledu.

Je-li protiúder nepřítele prováděn dvěma až třemi divisemi, které se nepodařilo předem oslabit, a směřuje-li většina sil protiúderného uskupení proti jedné armádě útočící na nepřítele, který vede voj na zdrženou, bude nutné zasadit do boje dvě divise druhého sledu armády. Jedna ze zasazených divisí, nejlépe střelecká, může ničit nepřítele z předem zaujatého postavení, zatím co druhá divise provede úder do jeho boku a týlu. Je třeba se vyvarovat shromažďování vojsk v prostoru, kde nepřítel předvídá provést hromadný úder zbraněmi hromadného ničení. Zpravidla bude lépe zasadit nejdříve střeleckou divisi k odrážení protiúderu z místa a druhou divisi zasadit později k zničení již zeslabeného nepřítele.

V průběhu vedení boje může se vytvořit i taková situace, že nepřítel zasadí do boje o taktickou hloubku obrany nejen své zálohy, ale i druhý sled polní armády. V takovém případě bude narůstání síly úderu útočníka a rozvinutí útoku do hloubky vyžadovat zasadit do boje až dvě divise z druhého sledu armády k tomu, aby byl zakončen průlom taktické hloubky obrany.

Bez ohledu na to, jakého druhu obrany nepřítel použije, musí být průlom skutečnován bez zastávky a ve vysokých tempech. Je nutno zdůraznit, že je třeba přesně znát ráz nepřátelské obrany, neboť nebude-li útočnickovi včas znám a útok na mobilní obranu bude organizován a prováděn podle zásad průlomu posílní obrany, může celá akce vést k neúspěchu a k zbytečným velkým ztrátám. Proto je třeba za těchto podmínek organizovat usilovný průzkum všech druhů, především průzkum bojem, který musí být prováděn nejen před útokem, ale i dříve, aby byl včas odhalen systém obrany a zámysl nepřítele na vedení obranné operace.

Není vyloučeno, že nepřítel provede poslední noc před vyražením k útoku utajený manévř, jímž může změnit systém své obrany z posílní v mobilní nebo naopak. Proto je třeba, aby velitel armády a jeho štáb věnovali

průzkumu soustavně velkou pozornost, zprávy rychle vyhodnocovali a byli připraveni provést změny v plánu útočné operace v souladu se situací a s odhaleným zámyslem nepřítele. Zpravidla bude velmi těžké obvyklými prostředky průzkumu odhalit jeho zámysl včas, t. j. v době, kdy se velitel armády rozhoduje pro útočnou operaci, pro volbu směru hlavního úderu, sestavu a p. Proto musí velitel armády předvídat opatření, která by reagovala na změnu v systému obrany nepřítele. Totéž platí pro provedení úderů zbraněmi hromadného ničení, které bude nutno obezřele plánovat v několika variantách. Ve správnou dobu provedený protiatomový manévr, který ušel pozornosti útočnicka, může vést k tomu, že drahocenných prostředků bude použito do prázdna a obrana nepřítele zůstane stejně odolná.

Je otázka, v kterém směru vést hlavní úder armády, bylo-li včas zjištěno, že nepřítel organizuje mobilní obranu. Je možno soudit, že nejvýhodnější bude volit směr hlavního úderu armády na svazky vedoucí boj na zdrženou s cílem prolomit slabá místa obrany a rychle vyjít hlavními silami do boku a týlu hlavního uskupení. K provedení tohoto rozhodnutí je třeba provést včas příslušná opatření. Je možno zmařit propočty nepřítele na provedení atomových a leteckých úderů na hlavní útočné uskupení při vejíti do připravovaného pytle provedením opatření, která vedou k rozptýlení útočného uskupení, udržením nadvlády ve vzduchu, důsledným pronásledováním odcházejících sil nepřítele, jakož i provedením účinných úderů na protiúderná uskupení nepřítele.

Ráz mobilní obrany má značný vliv na použití dělostřelectva. Hlavním úkolem dělostřelectva bude umlčet spolu s letectvem zálohy nepřítele v prostorech soustředění, při jejich pohybech, rozčleňování a při provádění protiztečí nebo protiúderu. Zároveň musí dělostřelectvo zabezpečovat útok vlastních vojsk při průlomu taktické hloubky obrany nepřítele.

Boj se zálohami nepřítele v prostorech soustředění ve vzdálenosti 20 až 25 km od předního okraje mohou vést jen kanonové oddíly. Normální zesílení armády kanonovým dělostřelectvem umožňuje v průběhu dělostřelecké přípravy umlčet jen dva až tři prapory ze sestavy sborových záloh. V průběhu útoku se možnosti nepřítele poněkud zvyšují, neboť k plnění uvedených úkolů je možno použít i jiných ráží v závislosti na postupu vojsk a přemístění dělostřelectva. V celku je nutno počítat s tím, že armáda při útoku na mobilní obranu nepřítele potřebuje více posily dělostřelectvem větší ráže, než je tomu při průlomu posícní obrany.

Letectvo při průlomu mobilní obrany plní v zásadě tytéž úkoly jako při útoku na posícní obranu. Zvláštní význam má úkol ochrany vojsk před údery ze vzduchu, především těch svazků, které bojují s nepřítelem vedoucím boj na zdrženou. Nepříteli nesmí být dovoleno provést hromadné letecké údery do prostoru, kde jsou na postupu hlavní síly útočnicka. Velký význam bude mít v tomto období boje aktivní protiatomová obrana záležející ve včasném odhalení a zničení prostředků, jimiž nepřítel plánuje zničit vojska proniklá do vlnu. Rovněž je nutno klást důraz na provádění úderů bombardovacím letectvem na zálohy nepřítele v prostorech soustředění a při přesunech a rozvinování k provedení protiúderu.

Údery atomovými a chemickými zbraněmi je výhodné provádět na zálohy nepřítele v prostorech soustředění, a to především na tankové prapory obrněných a pěších divisí. Je-li k dispozici málo atomových zbraní,

je účelné ničit především zálohy, které jsou blíže předního okraje. Stejně důležité je provádět údery atomovými a chemickými zbraněmi na vojska zaujímající příčná postavení a připravené čáry rozvinutí k protiztečím a protiúderům.

To jsou některé zvláštnosti útoku na nepřítele, který se brání způsobem mobilní obrany. V zásadě je mobilní obrana druh obrany, v níž je kladen velký důraz na manévr silami z hloubky do předem vyhlédnutého prostoru, který skýtá pro obránce určité výhody. Velitel útočící strany musí být připraven odpovědět na tento ráz obrany vlastním promyšleným manévrem, aby iniciativa zůstala pevně v jeho rukou.